

Respublikiniam konkursui „Eilėraščio menas ir interpretacija“, skirtam profesorės Vandos Zaborskaitės atminimui

Novelės

(perskaičius Onės Baliukonytės eilėraščių „Griūvančios smėlio pilies papėdėj“)

Nemunas Kėželis, Biržų „Saulės“ gimnazijos IV a kl. mokinys
Konsultavo mokytoja metodininkė Virginija Kalvanaitė

Biržai

2024

Onė Baliukonytė

griūvančios smėlio pilies papėdėj ryju skubinai
gerų žmonių suaukotą sprangią užuojautos duoną
renku tikrų ir simbolinių spjūvių smūgių pinigėlius
sykiais atrodančius visai kaip iš gryno aukso
tik nesakyk jog iš tiesų neįmanoma
grįžti atgal vėlių ir paukščių takais
atverti užakusį kraujo šulinį atstatyti širdies namus
nušveisti pajuodusius seno sidabro žvaigždynus
pirktus kadaise už mūsų tyro tikėjimo santaupas
liepsningų aistrų šviesių beprotysčių antikvariatuos
o kas ten taip spindi taip akina taip svaigina
giliau įkvėpk suskaičiuok iki trijų septynių devynių
bandymų pulti ir keltis žėistis ir gydytis žudyti ir vėl gyventi
išvemk paskutinį gerų žmonių paaukotą kąsnį
pažerk į žinojimo purvą tikrus ir simbolinius auksinius
ir ženk į prospekto vidurį po kojom po ratais
kad it suspardyta pervažiuota kalė pagaliau pagimdytum save
vėlę paukštę mergaitę sužadėtinę nuotaką
princui iš ką tik sparnuotų meistrų gražiai atstatytos
paskutinio šį keistą kovą skaisčiausio sniego pilies

Onė Baliukonytė „Elgetaujanti saulė“ (Vilnius: LRS leidykla, 1998)

TRYS SEPTYNI DEVYNI

Iškvepiu ir atsimerkiu. Kažkokia palata su mirksinčia šviesa, o burna išdžiūvusi kaip Sacharos dykuma. Kambaryje pilna smėlio lyg vaikų žaidimų aikštelėje, o aš atsikelti negaliu. Rankos surištos. Nei rėkti, nei ką. Ateina seselė. „Štai ryk, žuvėdra, gerų žmonių suaukotą sprangią duoną.“

– Atriškite mane, tamsta! Kur aš? Kas čia? Kaip kas?!!

– Čiagi beprotnamis!

Taip silpna. Judu per tamsų tunelį. Matau žmones, nereaguojančius į nieką. Vienintelė mintis: „Kodėl aš čia? Kas atsitiko?“

Psichiatrinės ligoninės pacientai nagais braižo pagaliukus, skaičiuodami dienas. Laukia tyliai, kol sienos prabils ir ištrins laiką, tarsi sekundės galėtų virsti dulkėmis ant palangės. Šviesa, prasiskverbusi pro mažus langus, nieko nepažada – nei laisvės, nei ramybės. Jie skaičiuoja ne valandas, bet tylą tarp šauksmų, tarp sapnų, kurie sugrįžta, kai tabletės neveikia, tarp sapnų, kurie lyg plunksnos slysta pro pirštus. Ir vėl tas pats rytas, tos pačios lovos, ta pati tuštuma. Jie braižo ir braižo, kol pirštai ima kraujuoti. Nes pagaliukai – tai jų dienos, jų gyvenimai. Kiekvienas įrėžimas tampa giliu randu. Visi jie laukia akimirkos, kai skaičiai nebeturės prasmės.

Staiga per seselės posto kolonėles pasigirsta balsas, toks nemaloniai rėkiantis:

– Suskaičiuok iki trijų septynių devynių! Bandymų pulti, keltis, žudyti, gydyti ir vėl gyventi.

Lyg hipnozė šie žodžiai man įstringa. Bliuunu ir bliuunu. Čia gydykla! It suspardyta, pervažiuota kalė kukuosiu, prišerta vaistais!

– Trys septyni devyni! Gydytis! Gydytis! Gydytis!

Bėga ašara. Ir štai ateina „didysis princas“, klausinėjantis be jokios pauzės, o aš ir verkti nebegaliu.

– Tau paskirti vaistai, – taria jis. – Olanzapinas, risperidonas.

– Trys septyni devyni, – atsakau.

Jo veidas net šiek tiek linkteli, lyg suprastų.

– Skaičiai? Jie tau padeda? – paklausia jis, tarsi tikrindamas mano sąmonę. Bet staiga jo žvilgsnis pasikeičia, tampa aštrus. Jis prikiša ranką prie mano veido ir tyliai šnabžda:

– Ar ir tu skaičiuoji pagaliukus? Ar ir tu ieškai išeities?

Princas tyliai atsisėda prie mano lovos. Ir truputį pagalvojęs tęsia:

– Visi mes čia turim savo skaičius, savo būdus pabėgti. Vieni braižo sienas, kiti skaičiuoja laiką, tretį... ryja save. Taip ir tu, tiesa? Ryji, vemi ir vėl ryji. Tik niekada neužsipildai. Tavo skrandis tuščias, kaip ir tavo širdis. Tu gi bulimikė! Suniokota bulimikė!

Mano galvoje – balsų chaosas, ir kažkas viduje šnabžda:

„Pabaik viską, kaip pradėjai. Trys septyni devyni. Pabėk.“

Bet kažkur kitame kampe girdžiu kitą balsą, švelnų ir lėtą:

„Gyventi, kad būtų suteiktas šansas naujam gyvenimui. Gydytis, kad atrastum save.“

Jau žiema už lango. Taip gražiai sninga. Visos snaigės mano langą užklojo. Kalėdos man visada buvo juodžiausias metas – užgraužia prisiminimai.

– Prince! Kur tu?! – šaukiu jau psichozėje.

– Koks čia princas? Čiagi psichiatras, – juokiasi seselė.

Princo nėra. Nieko nėra. Teliko tik aš ir viena pacientė. Visos sienos subraižytos pagaliukais. Jau antri metai eina.

Galbūt aš tenoriu pagyti. Apkabinti mažąją save. Tą mažą vaiką, kuris bėgiodavo laukais ir džiaugdavosi kiekvienu žiogu, kiekvienu gandru.

Vaistai veikia. Einu miegoti. Atsibundu prakaituota – taip karšta. Sapnavau kažką neįprasta, o taip gerai prisimenu žodžius, kurie tarsi sudraskė mano monotoniją. Rašau juos:

„Atleisk sau už sunkų gijimą. Atleisk sau už klaidas. Patirk skausmą. Išjaušk skausmą. Padėkok skausmui už ateinančią sustiprėjimą. Pasiduok, kad galėtum sudėlioti save iš naujo.“

Vasarą matau jau ne per langą, stoviu prie krautuvėlės. Jos vitrinoje – kalendorius. Akys sustingsta – kiekgi laiko praėjo? Pasiėmiau sumuštinį ir...

Aš bėgu, bėgu.

Ir staiga sustoju. Vidury kelio, vis dar rankoje laikydama sumuštinį, užverčiu galvą į dangų. Toks mėlynas, toks neapsakomas dangaus gylis, tarsi niekada nebūčiau jo mačiusi. Kvėpuoju. Į plaučius traukiu viską – saulę, vėją, kvapus, garsus. Tai, kas paprasta. Tai, ko niekada nepastebėjau, kai buvau užsidariusi tarp sienų. Prisėdu ant suoliuko prie tako ir pirmą kartą leidžiu sau jausti, nieko neslopindama – nei liūdesio, nei baimės, nei džiaugsmo. Prisimenu žodžius, kuriuos kažkada užrašiau ant smėlio grindų: „Leisk sau būti tuo, kuo niekada negalvojai galinti tapti.“

Atsikandu jau aptrupėjusios duonos su daktariška dešra, o akys pilnos ašarų. Bet šį kartą – ne skausmo. Tai džiaugsmo ašaros. Padėka sau. Praeities klaidoms. Tiems, kurie bandė man padėti, ir sau pačiai, kuri galiausiai išdrįso. Ar galiu save apkabinti taip, kaip niekada nemokėjau – kaip

tą mažą vaiką, kuris kažkada laukais bėgo be baimės, be gėdos? Ar galiu gyventi taip, kaip visada norėjau, bet nediršau?

Paskutinė pilis

Griūvančios smėlio pilies papėdėj, kur vėjas švilpia pro sugriautus bokštus, aš skubinuosi. Ryju skubiai gerų žmonių suaukotą sprangią užuojautos duoną, kad užpildyčiau širdyje likusias tuščias vietas. Kiekvienas kąsnis – lyg paskutinė viltis, atodūsis tarp griuvėsių, kur tikėjimas seniai paslėptas po smėlio sluoksniais. Renku smulkius pinigėlius, tikrus ir simbolinius, paženklintus spjūvių ir smūgių žymėmis. Sykais jie atrodo kaip grynas auksas – iš tiesų, kodėl jie neprilygtų auksui, kai lemia mūsų gyvenimus, mūsų kovas? Tik nesakyk, kad neįmanoma. Aš tikiu, kad viskas įmanoma, jei tik surasime jėgų grįžti atgal. Atgal į tuos takus, kur, vėlių ir paukščių vedami, galėtume atverti užakusį kraujo šulinį ir vėl atstatyti širdies namus. Širdis – kaip ta pilis, kadaise tvirtai stovėjusi, bet dabar – tik griuvėsiai. Mes galėtume ją nušveisti, atgaivinti. Nušveisti pajuodusius seno sidabro žvaigždynus, už kuriuos kažkada pirkome tikėjimą, pasitikėjimą ir viltį. Buvome kvaili, kai tikėjome, kad sidabras ir aukso blizgesys suteiks mums amžiną šviesą. Bet tie žvaigždynai jau seniai išblėso, pamiršti, užmiršti. Tačiau aš žinau, kad kažkur vis dar yra šviesos. Liepsningos aistros, šviesios beprotybės – tai buvo mūsų antikvariatai, mūsų troškimai, kurie spindėjo ir svaigino. Aš giliai įkvepiu ir sužinau, kad tik žengdama į priekį, tik skaičiuodama nuo trijų iki septynių, nuo septynių iki devynių, galiu surasti savo kelią. Bandžiau, kėliausi, krisdavau ir vėl kėliausi, kad galėčiau išgyventi. Žaizdos niekada neužgis, bet aš turiu judėti. Aš išvemiau paskutinį gerų žmonių paaukotą kąsnį kaip atsiprašymą už klaidas, už žlugusių svajonių likučius. Bet dar einu. Pažeriu į žinojimo purvą tikrus ir simbolinius auksinius pinigus. Tai mūsų auka, mūsų kelias į tikrą žinojimą. Ir aš žengiu toliau – į prospekto vidurį, kur šurmuly, kur triukšmas, kur žmonės, kurie niekada nežinojo, kad mes kovojame dėl gyvenimo. Po ratais, po kojomis, tarsi suspardyta, pervažiuota kalė, tačiau vis tiek trokštanti gyventi. Ir galiausiai, kai šis kovos ratas užsibaigia, kai lieka tik tylą, iš griuvėsių kyla nauja. Aš pagimdau save – paukštę, mergaitę, sužadėtinę, nuotaką, kuri nebegrįžta į griuvėsius. Aš su sparnais, įkvepianti orą, alsuojanti visa krūtine. Ir ta pilis, kuri kažkada buvo smėlio, dabar tapo mano namais.

